

ปฏิบัติได้

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนโต

เทศน์พระ วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ตั้งใจฟังธรรมวันนี้วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีพระพุทธศาสนา เพราะมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม นี้ ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเห็นไหม เรามีรัตนสอง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์แสดงธรรม จักๆ แล้วพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรมถึงมีพระสงฆ์ พระสงฆ์เป็นพระอริยสงฆ์ ไง ฉะนั้นถึงมีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มีพระรัตนตรัย มีแก้วสารพัดนึกให้กับผู้ที่มี หัวใจสูงส่ง หัวใจคนที่สูงส่ง หัวใจคนที่ประเสริฐเขาระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วเขามีความสุข เขามีความปลื้มใจของเขา

แต่หัวใจของคนที่ยาบช้า หัวใจคนที่ต่ำทราม เขาไม่เห็นคุณค่าใดๆ ทั้งสิ้น เขาไม่เห็นคุณค่าใดๆ ทั้งสิ้นเพราะว่าเขาไม่เห็นคุณค่าในชีวิตของเขาเอง เพราะในชีวิตของเขาเอง เขาเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แต่เพราะว่าจิตใจของเขาต่ำทราม เขาถึงไม่เห็นคุณค่าในตัวของเขา เพราะในตัวของเขา เขาเกิดมาเป็นมนุษย์น่ะเป็นสัตว์ประเสริฐ มนุษย์เป็นผู้ที่มีปัญญา ปัญญาอันเป็นปัญญาเกิดจากสมอง ปัญญาเกิดจากสัญชาตญาณ ปัญญาเกิดจากคนที่มีความฉลาด เขาจะคิดในสิ่งที่ดีงาม

สิ่งที่ดีงาม เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นมนุษย์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม ถึงมีพระอัญญาโกณฑัญญะ ถึงมีพระอริยสงฆ์ ถึงมีรัตนตรัย ถึงมีพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ประเสริฐ

หลวงตาท่านบอกว่า “คนที่ไม่มีความฉลาดจะไม่ได้มีโอกาสได้นับถือศาสนาพุทธ” นับถือศาสนาพุทธนะ แล้ววันนี้เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นวันสำคัญเพราะเหตุใด? เป็นวันสำคัญเพราะว่าพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่เอหิภิกขุ เป็นผู้ที่ยาบช้า แล้วเป็นผู้ที่สั่งสอน สั่งสอนนั้นช่วงเวลาเริ่มต้นของพุทธศาสนา เวลาพุทธศาสนามีความเจริญงอกงามขึ้นมามีคนมาบวชมากขึ้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารับภาระอันนั้นไม่ได้ รับภาระอันนั้นไม่ได้ถึงให้บวช เป็นการบวชพระครั้งที่ ๒ เป็นการบวชถึงไตรสรณาคมน์ แล้วพระมันท์ก็มากขึ้น ผู้ที่สนใจในพระพุทธศาสนามากขึ้น ถึงบวช

โดยผู้ตัดสินเหตุการณ์ขึ้นมา

ฉะนั้น ช่วงต้นของพุทธศาสนาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่บวชให้ แล้วเป็นผู้ที่สั่งสอน เห็นไหม สั่งสอนจนเป็นพระอรหันต์ไง นี่วันนี้วันสำคัญทางพุทธศาสนา วันสำคัญเพราะว่าพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่บวชให้เป็นผู้ที่สั่งสอนจนเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด สะอาดบริสุทธิ์ใจ สะอาดบริสุทธิ์นะ ยังไม่ได้บัญญัติวินัยเลย เวลาพระสมัยพุทธกาลถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป ว่าช่วงเริ่มของศาสนา นี่วินัยก็ไม่มากทำไมพระอรหันต์มหาศาลเลย เวลาศาสนาเจริญรุ่งเรืองขึ้นมาเนี่ย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติวินัยๆ วินัยมหาศาลเลย ทำไมพระเรายิ่งเรรวนๆ เรรวนไปมากเลย

นี่ไง เพราะว่าสังคมมันมากขึ้น สังคมมันโตขึ้นๆ คนที่เข้ามาในพระพุทธศาสนามากขึ้น พอเข้ามาในพระพุทธศาสนามากขึ้น จิตใจของคนมันแตกต่างกัน เราเกิดเป็นมนุษย์ใจเกิดมาพบพระพุทธศาสนาไง แล้วมีศรัทธาความเชื่อมาบวชในพระพุทธศาสนาไง เราได้โอกาสการประพฤติปฏิบัตินะ เราได้โอกาสการประพฤติปฏิบัติ เราได้ปฏิบัติ

วันนี้วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจนปัญญาจักคีย์เป็นพระอรหันต์ เอหิภิกขุขอบวชเข้ามา จะเทศนา ยสะ เห็นไหม จนเป็นพระอรหันต์บวชเข้ามา เทศนาจนชฎิล ๓ ฟัน้องเป็นพระอรหันต์มาบวช ขอเอหิภิกขุขอบวชเข้ามา บวชเข้ามาๆ เห็นไหม เพราะอะไร เขาปฏิบัติได้ เขาปฏิบัติได้แล้ว เขาปฏิบัติเป็นพระอรหันต์แล้ว

พอเขาปฏิบัติได้ สิ่งที่จะเป็นกิเลสตัดความทะยานอยากในใจของเขาถึงไม่มี ถ้าเขาไม่มีเขาจะทำความสิ่งใดเพื่อเห็นแก่ตัวของเขา พระอรหันต์ไม่ยอกดงยอกใหญ่อยากมีอำนาจวาสนา ไม่ยอกมีอะไรทั้งสิ้น เพราะเป็นพระอรหันต์ แต่ของเรานี้เป็นปุถุชน ของเรานี้เป็นพระเป็นสมมุติสงฆ์ ถ้าเป็นสมมุติสงฆ์นี้เรามีโอกาสได้ปฏิบัตินะ ถ้าเรามีโอกาสได้ปฏิบัติ เราจะทำคุณงามความจริงของเรา เราทำคุณงามความดีของเรา เราจะกัดฟันทน เราจะประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงของเรา

ถ้าปฏิบัติตามความจริงของเรา เวลาบวชมานี้อุปัชฌาย์ให้เกสา โลมา นขา ทันทา ตโจ ให้กรรมฐาน ๕ มา ได้กรรมฐาน ๕ มาเนี่ย ที่ว่าบวชมาแล้วเห็นไหม บวชมาแล้วต้องมาศึกษาพุทธศาสนา ศึกษาบาลีเพื่อให้เข้าใจในพระพุทธศาสนา เขาเรียกว่าต้องมาเรียนปริยัติเราก็อ่าน เราเรียนจากครูบาอาจารย์ของเราไป เราเรียนจากภาคปฏิบัติไป เราเรียนจากการ

กระทำ

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านฝึกหัดขึ้นมา เวลาเป็นปะขาวท่านให้ฝึกหัดเย็บผ้า ท่านให้ฝึกหัดท่องปาฏิโมกข์ ท่านให้ฝึกหัดการกราบ การสวดมนต์ ท่านให้ฝึกหัดๆ เวลาไปศึกษาพุทธศาสนาก็ศึกษานี้แหละ นักรรรมตรี นักรรรมโท นักรรรมเอก ก็ศึกษาเรื่องนี้แหละ แล้วศึกษามาแล้วนี่เย็บผ้าไม่เป็น ตัดผ้าไม่เป็น ทำกระดุมไม่เป็น

แต่ของเราๆ ศึกษาจากกรรมฐาน ศึกษาจากครูบาอาจารย์นะ ท่านให้ประพฤติปฏิบัติ ท่านให้ทำเลย เราศึกษาแล้วเราตัดเย็บ เราเย็บเราเย็บของเรา เราทำเราฝึกของเราขึ้นมา เห็นไหม เรามีโอกาสปฏิบัตินะ แล้วเราปฏิบัติเราปฏิบัติในกรรมฐาน ในกรรมฐานเพราะกรรมฐาน เห็นไหม นี่สังคมเขาเชื่อถือกัน ว่าพระกรรมฐานพระป่าเป็นผู้ที่เคร่งครัด พระป่าเป็นผู้ที่ทรงธรรมทรงวินัย ถ้าทรงธรรมทรงวินัยนี้ ทรงธรรมทรงวินัยจากครูบาอาจารย์เป็นข้อวัตรปฏิบัติมา เราก็อาศัยสิ่งนี้เป็นเครื่องอยู่อาศัย ถ้าเป็นเครื่องอยู่อาศัยนะ นี่เราได้ปฏิบัตินะ เราได้โอกาส เราได้ประพฤติปฏิบัติ เราต้องจริงจังของเรา

มันไม่เหมือนกับพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ท่านปฏิบัติได้ ท่านปฏิบัติได้แล้ว ท่านปฏิบัติได้ ท่านเป็นพระอรหันต์ คำว่าเป็นพระอรหันต์ เห็นไหม ธรรมวินัยก็ยังมีมากมาย เพราะอะไร เพราะยังไม่มีใครทำผิด ยังไม่มีใครทำผิด ใครทำผิดทำตามกิเลสตัณหาความทะยานอยากเป็นมหาโจร เที้ยวยกเที้ยย่องกัน เที้ยยส่งเสริมกัน เห็นไหม มันยังไม่มี เพราะอะไร เพราะพระอรหันต์เขาไม่ทำอย่างนั้นหรอก

แต่เวลามันมากมายขึ้นมาแล้วมหาโจรมันเกิดขึ้น เห็นไหม ดูลิ ในเวลาพุทธศาสนาเจริญงอกงามขึ้นมา ผู้ที่ปลอมบวชเข้ามา ผู้บวชเข้ามาเพื่อลาภสักการะ ผู้ที่บวชเข้ามา เห็นไหม เพราะไม่มีเป้าหมายบวชเพื่อพ้นทุกข์หรือ เรามีเป้าหมายอะไร เรามีเป้าหมายบวชมาเพื่อพ้นจากทุกข์ใจ

นี่พุทธศาสนาศาสนาที่ประเสริฐ ศาสนาที่เทวดา อินทร์ พรหม เคารพนับถือ แล้วเราบวชเข้ามาจิตใจของเรามันมีความสุข มีความสงบ มีความระงับอย่างนั้นหรือไม่ ถ้ามันมีความสุขความสงบระงับอย่างนั้น เราจะทำอย่างไร เพราะเรามีโอกาสได้ปฏิบัติ ถ้าเราปฏิบัติไม่ถึงปฏิบัติไม่ได้ มันจะเอาอะไรมาละ มันก็เอาฟืนเอาไฟมาไง เอาแต่ฟืนแต่ไฟเผาตัวเองขึ้นมา

ดูลิ สมัยพุทธกาล เวลาพระที่ว่าพระทัฬหฬลบุตรเป็นผู้ที่เป็นพระกัตตุเทศก์เวลารับกิจนิมนต์ พระฉัพพัคคีย์นี้เวลากิจนิมนต์แล้วเราไม่ได้สักที ได้แต่ไปฉันในบ้านคนทุกข์คน

จน ได้แต่ข้าวกับน้ำผักดอง นี่ก็กล่าวตู่ใจ ทำไมจัดให้คนอื่นไปฉันในที่ดี ๆ ทำไมจัดให้เราไปฉันในที่ไม่ดี ๆ นี่เวลาพระมากขึ้นมาคิดกันอย่างนั้นไป

นี่บวชมาเพื่ออะไร? ถ้าบวชมาเพื่อความสุกความสบายในพุทธศาสนา หรือเราบวชมาเพื่ออะไร? ถ้าเราบวชมาเพื่อจะพ้นจากทุกข์นะ มันทุกข์มันยาก เวลาเราจะออกธุดงค์กัน เห็นไหม เข้าป่าเข้าเขาไปก็เพื่อชัชฎุมิ เวลาไปอยู่ในป่าในเขาไปอยู่ในที่สงัดวิเวกเพื่อจะดูแลใจของตน เวลาเข้าป่าเขาไป เวลามันมีสัตว์ร้าย เห็นไหม สัตว์ร้ายมันก็มาทำร้ายเอาถ้าคนทุศีล คนที่ไม่มีศีลคุ้มครอง ถ้ามีศีลคุ้มครองทำสิ่งไปนี่มันก็หวาดระแวงไปในหัวใจ

ฉะนั้น เวลาเขาพิสูจน์กัน เราหาชัชฎุมิ เราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราได้โอกาสปฏิบัติเราก็จะไปอยู่ในที่สงัดวิเวก ถ้าที่ไหนมันมีสัตว์ร้าย มีต่าง ๆ เห็นไหม มันก็ต้องให้เราสำรวมระวัง ให้เราดูแลรักษาใจของเรา ถ้ามันเป็นที่แรง ๆ เขามีพวกเทวดาฟ้าดินเขาสถิตอยู่ที่นั่น เขาเห็นพระที่ดีเขาชื่นชมนะ ถ้าพระที่มีศีลมีธรรมขึ้นไปนี่เขาอนุโมทนา

หลวงปู่ชอบท่านอยู่ที่เพชรบูรณ์ท่านบอก ท่านสวดมนต์ของท่าน ท่านก็สวดปกติ เพราะท่านไปองค์เดียว “นะโม ตัสสะ ะคะวะโต...” ท่านก็สวดของท่านองค์เดียวนะ นี่เวลาท่านจะย้ายที่ไปเทวดา อินทร์ พรหม มาอาราธนาเลย เวลาท่านอยู่ที่นี่มีความสงบเย็น เวลาท่านสวดมนต์มันกังวานไปทั่วเลย แล้วท่านจะวิเวกไปที่อื่น นี่อาราธนาขอยุ่ที่นั่น เพราะถ้าท่านอาจารย์อยู่ที่นี้พวกกระผมมีความร่มเย็นเป็นสุข พวกกระผมมีแต่ความชุ่มเย็นนะ ท่านอาจารย์จะย้ายไปที่นี้ พวกกระผมว่าแห้วหมดเลย มันว่าแห้ว

นี่ไง ถ้าเป็นพระที่มีศีลมีธรรมไปที่ไหนเขาชื่นชม เห็นไหม พวกที่แรง ๆ ที่แรง ๆ ที่พระที่ดีไปอยู่มีแต่ความสุขความสงบใจ แต่เราวิเวก วิเวกไป ที่มันแรง ๆ เห็นไหม สิ่งที่เขาจะมากลั่นมาแกล้งมาทำให้เราตกใจมันก็ต้องเข้ามาพุทโธไป มันก็ต้องมีพุทโธ มันก็ต้องมี เราไปวิเวกกัน วิเวกกัน ไปวิเวกไปประพฤติปฏิบัติก็ไปค้นคว้าหาใจของเราไป ถ้าเราค้นคว้าหาใจของเรา เห็นไหม สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงานไป

เราเกิดเป็นมนุษย์ จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ กำเนิด ๔ ในไข่ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ นี่เกิดในครรภ์ของแม่ เราเกิดมาเป็นเรามาอยู่นี่ไง ถ้าเกิดมานั่งอยู่ที่นี่ เห็นไหม เราเกิดเป็นมนุษย์มีศักยภาพมาก ใหญ่โตมาก บวชเป็นพระ มีคนอุปฐากอุปถัมภ์ทั่วไปหมด คนมายกย่องสรรเสริญหมด แต่เราไม่รู้จักตัวเรา เราจะไม่เห็นตัวเราเลย

เราต้องทำความสงบใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบเข้า นี่ใจจิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ จิตที่ไม่เคยตาย จิตที่ไม่เคยบอบสลาย มันมีเวรมีกรรมของมัน

มันถึงเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แล้วมันมาเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา มีศรัทธาความเชื่อมาบวชเป็นพระ บวชเป็นพระบวชเป็นพระกรรมฐาน บวชวัดป่า ข้อวัตรปฏิบัติครูบาอาจารย์ก็สอนมาแล้ว เวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจะหาใจของตน เราเกิดจากกรรมของมารดา เราเกิดมาเป็นเรา แต่เราไม่รู้จักใจเรา เราหาใจเราไม่เจอ หาใจเราไม่เจอ ก็ทำความสงบไม่ได้

ถ้าเราจะทำความสงบของเรา ถ้าจิตมันสงบเข้ามา พอจิตสงบเข้ามา เห็นไหม จิตสงบเข้ามา นี่หลวงปู่มันเวลาท่านบอกเทวดา อินทร์ พรหม มาฟังเทศน์ของท่าน พอฟังเทศน์ท่านนี่เทศน์ว่าการเทวดา อินทร์ พรหม โอ้ มีแต่ความสุขความสงบ เวลาท่านสนทนากับเทวดาใจ ว่าทำไมเทวดามาฟังเทศน์แล้วมันเข้าไปหมดเลย ทำไมเทศน์สั่งสอนมนุษย์ๆ นี่ไม่รู้เรื่องเลย ท่านบอกว่าเทวดามันเชื่อตรงใจ ฟังสิ่งใดเป็นอย่างนั้นใจ

แต่ถ้ามนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์ประหลาด คิดอย่างหนึ่ง พุดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง คิดอย่างหนึ่ง เวลาคิดอย่างหนึ่ง พุดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่งมนุษย์นะ มนุษย์นะ เวลาฟังไป ฟังไปแล้วนี่ตื่นตันใจ อ้าย ธรรมะนี่ประเสริฐ พอลงจากศาลาไปมันเถียงกันแล้ว มันเถียงกันแล้ว นี่ใจ มนุษย์เป็นสัตว์ประหลาด คิดอย่างหนึ่ง พุดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง เวลาสั่งสอนไปแล้ว มันถึงเล่ห์เหลี่ยมเล่ห์กลใจ นี่ฟังธรรมะก็ฟังธรรมะ ฟังไว้ จำไว้ จำไว้ทำไม จำไว้ไปเถียงกัน ฟังธรรมไว้จำไว้ไปเถียงกัน ฉันทู้ดีกว่า ฉันทึกลึกซึ้งกว่า นี่เขาจำไว้ทำไม

นี่ใจ แต่ถ้าเราพุทโธ พุทโธ จิตมันสงบเข้ามา พอจิตสงบเข้ามาเชื่อมันเลย พอจิตสงบเข้ามา เทวดา อินทร์ พรหมเกิดจากอะไร? นี่จิตหนึ่ง จิตหนึ่งเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ถ้าเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เพราะเขาเกิดด้วยอำนาจวาสนาของเขา เขาเกิดด้วยบุญของเขา พอบุญของเขา เห็นไหม เวลาอุบัติขึ้น อุบัติขึ้นเพราะด้วยเจตนาอันนั้นไปเกิดในสถานะอย่างนั้น ฟังสิ่งใดเขาก็ฟังของเขา นี่มันเชื่อตรงใจ เชื่อตรง เทวดา อินทร์ พรหม ที่เป็นสัมมาทิฏฐิถึงมาฟังเทศน์ครูบาอาจารย์ ถึงมาฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เทวดา อินทร์ พรหมที่เป็นมิฉชาติทิฏฐิ มนุษย์เป็นสัตว์ประหลาด คิดอย่างหนึ่ง พุดอย่างหนึ่ง นี่เวลาเขาทำของเขาๆ ก็เล่ห์กลของเขา แต่บังเอิญ บังเอิญเขาได้ทำบุญกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บังเอิญที่เขาได้ไปทำบุญกับครูบาอาจารย์ที่เป็นพระที่ดี เขาไปเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม เหมือนกัน มิฉชาติทิฏฐิเป็นเทวดาเหมือนกัน ไม่สนใจใครทั้งสิ้น นี่เสวยสุขอยู่อย่างเดียว เวลาจะตายขึ้นมาก็คอตก

นี่ไงเทวดา อินทร์ พรหม ก็มีทั้งสัมมาทิฐิ มิจฉาทิฐิ ถ้าเป็นสัมมาทิฐิขึ้นมา เวลาเขาชื่อตรงเขาก็ชื่อตรงของเขา เขาคิดตรงของเขา เวลาสั่งสอนสิ่งใดนี่เขาเชื่อฟังของเขา เขาทำของเขา

มนุษย์เป็นสัตว์ประหลาด ทำสิ่งใดก็คิดอย่างหนึ่ง พูดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง ฉะนั้นเวลามาฟังเทศน์ครูบาอาจารย์ของเรา นี่ไง เรามีโอกาสปฏิบัตินะ ถ้าเราได้ปฏิบัติ ถ้าเรามีโอกาสได้ปฏิบัติเราจะเอาจริงเอาจังของเราไป สิ่งที่มีค่าคือหัวใจของมนุษย์ ถ้าหัวใจของมนุษย์นะ จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะได้มาเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เกิดแล้วมาได้บวชเป็นพระ บวชเป็นพระบวชเป็นพระกรรมฐาน

ถ้าพระกรรมฐาน พระปฏิบัติ การปฏิบัติที่เขาปฏิบัติที่หัวใจ ถ้าหัวใจของเรากำหนดพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิไป ถ้าจิตสงบเข้ามา เห็นไหม ถ้าจิตสงบเข้ามา จิตสงบเข้ามาคือจิตมันพ้นจากการครอบงำของมาร ถ้ามารมันมาครอบงำอยู่ เวลาเราภาวนาเดี๋ยวจะคิดอย่างนั้น เดี่ยวจะคิดอย่างนี้ เดี่ยวจะวิตกอย่างนั้น นี่มาร มารมันครอบงำหัวใจ เราก็ฝันทนมันพุทโธ ฝันทนมันใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามันสงบเข้ามาที่มันพ้นจากมาร พ้นจากมารชั่วคราว

ถ้าเป็นสมาธิที่พ้นจากการครอบงำของพญามารชั่วคราว ชั่วคราวเพราะมันสงบไปสงบมันเป็นอิสระ พอมันคลายตัวออกมา มันคลายตัวออกมาจะมารก็เข้าครอบงำ ก็เป็นนิสัยเดิม ก็ความคิดเดิม แต่ถ้ามันพุทโธด้วยเราตั้งใจของเราจนมันสงบเข้ามาได้ สงบเข้ามาที่จิตเดิมแท้ จิตแท้ๆ พ้นจากพญามาร

ถ้ามันสงบเป็นสัมมาสมาธิ เป็นขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ ถ้ามันเป็นอัปนาสมาธิ พุทโธๆ จนสักแต่ว่า สักแต่ว่าคือว่ามันไม่ออกรับรู้ ไม่ออกรับรู้ละ แต่มันชัดเจนอยู่ในตัวของมัน มันเป็นอิสระของมันแต่มันยังวิปัสสนาไม่ได้ วิปัสสนาไม่ได้เพราะมันเป็นอิสระเลยใจ คำว่าอิสระ แต่เวลามันคลายตัวออกมาเป็นอุปจารสมาธิไป

ถ้าเป็นอุปจารสมาธิที่มันสามารถรำพึงไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เพราะว่าอุปจารสมาธิมันสัมผัสได้ มันคิดได้ มันคิดได้มันคิดได้ในอะไร มันคิดได้ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม มันเป็นสติปัฏฐาน ๔ ถ้าเป็นสติปัฏฐาน ๔ มันก็เป็นวิปัสสนา ถ้าเป็นวิปัสสนา เวลามันก็คลายตัวออกมา คลายตัวออกมาจากการที่เข้าไปพัก จากการที่เข้าไปความจริง ถ้าเป็นสัมมาสมาธิ เป็นอัปนาสมาธิ เวลามันเข้าไปพัก โอโฮ! มันมีความสุข มีความชื่นใจ มันมีค่าตรงนี้ไง

สิ่งที่มีค่าที่สุดคือจิต คือใจของสัตว์โลก ของเทวดา ของอินทร์ ของพรหม ของมนุษย์

ของสัตว์ ใจนี้หัวใจนี้เพราะใจนี้มันคิดดี คิดดีนี้มหาศาล มันทำดีทำดีมหาศาล คนที่สร้างอำนาจวาสนาบาปมีมันจะมีอำนาจวาสนาบาปมีในตัวของมัน ในตัวของมันนะ ทำสิ่งใดประสบความสำเร็จไปทั้งนั้น ทำสิ่งใดมีคุณงามความดีไปทั้งนั้น

แต่ถึงเวลาแล้ว เห็นไหม ดูลิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปอยู่กับพราหมณ์ พราหมณ์นิมนต์ไว้ให้ไปจำพรรษาแล้วพราหมณ์เขาลืมใส่บาตรนะ นี่ขนาดพระโมคคัลลานะทนไม่ได้ ทนไม่ได้เลยนะ จะพาพระไปบิณฑบาตทวีปอื่น ๆ เราจะบอกว่า คนที่มีศรีสุขขนาดไหน เวลาเวรกรรมนะ คนเราไม่ได้ทำความดีมาต่อเนื่อง แล้วบางคนทำความชั่วมาต่อเนื่อง คนเรานะมันมีดีมีเลวในตัวมันเองนั่นนะ มีดีมีเลวในตัวมันเองเพราะอะไร? เพราะมันขาดสติ ขาดสติการกระทำมันพลังเปลวไปมันก็ได้ทำสิ่งนั้นไป มันเป็นเวรเป็นกรรมของมันแล้ว เห็นไหม กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน กรรมจำแนกสัตว์ก็คือการกระทำของเราไป

ถ้าจิตมันสงบเข้าไป นี่ไง ถ้าจิตมันสงบเข้าไป ถ้าเราปฏิบัติได้ ทำสมาธิได้ จิตมันสงบได้ พอจิตสงบได้นี้ ใจที่มันประเสริฐๆ ประเสริฐจากการค้นคว้าใจ จิตเวียนว้ายตายเกิดในวิภวภูฏะ เกิดในเทวดา อินทร์ พรหม ก็ไม่รู้จักตัวเอง เกิดนรกอเวจีก็ไม่ได้รู้จักตัวเอง เกิดเป็นมนุษย์ก็ไม่ได้รู้จักตัวเอง เกิดเป็นมนุษย์ก็สำคัญตนว่ามนุษย์ประเสริฐๆ นั่นนะ แต่มาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ธรรมะเป็นธรรมชาติ ก็ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันยังไม่เป็นของเราไป

แต่ถ้าจิตสงบปั๊บ นี่มันของเราๆ เราดูเองเห็นเอง มันเป็นปัจจุัตตัง มันมหัศจรรย์มาก เพราะคำว่ามหัศจรรย์มากจะเป็นอจลศรัทธา เพราะเชื่อมั่นในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตอนนี้มีศรัทธามีความเชื่อเหมือนกัน แต่ความเชื่อของเรานี้มันคลอนแคลน คำว่าคลอนแคลน ใช่หรือไม่ใช่ จริงหรือไม่จริง ลังเลหรือไม่ลังเล ถ้าใครชักไปทางดีก็จะไปกับเขา ใครจะชักไปทางชั่วก็จะไปกับเขา จะไปที่ไหนแล้วมันก็ยังไม่แน่ใจ นี่ไง เพราะอะไร เพราะมันยังไม่มั่นคงใจ มันไม่เป็นอจลศรัทธาไป พอจิตมันสงบเข้าไปแล้ว มันไปเห็นความจริง โอ้โฮ! ตรงนี้เองๆ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม อานาปานสติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากำหนดลมหายใจเข้าออกเป็นอานาปานสติ เวลาสงบแล้วบุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวกขยญาณชำระล้างกิเลสไป แต่เราจิตสงบแล้วเรายกขึ้นสูวิปัสสนาเป็นหรือไม่เป็น เรายกขึ้นสูวิปัสสนาได้หรือไม่ได้

ย้ายขึ้นสู่วิปัสสนาไม่ได้มันเสื่อมไป พอมันเสื่อมไปเราจะทำความสงบของเราอีก โอโฮ มันรุนแรงขึ้น รุนแรงขึ้นเพราะอะไร รุนแรงขึ้นเพราะกิเลสมันรู้ตัวใจ กิเลสของเรานี้มันชะล่าใจ มันบอกว่าโอ้จิตดวงนี้อยู่ในอำนาจของมันตลอดไป พญามารมันครอบงำสัตว์โลกทั้งหมด เห็นไหม เขาภูมิอกภูมิใจว่าเขามีสถานที่ที่วิเวก ที่อาศัยของเขามหาศาลในหัวใจของสัตว์โลก เขาก็ปลื้มใจของเขา แล้วก็โอ้สัตว์โง่ๆ นี่ ปฏิบัติไปก็ปฏิบัติโง่ๆ นี่ มันไม่เคยเห็นตัวมันเองหรอก มันจะไม่รู้จักเราได้หรอก มันชะล่าใจ กิเลสมันก็ภูมิใจของมันไป

แต่วันไหนเราทำความสงบของใจ เราทำพุทโธของเราได้ มันเข้าไปถึงจิตของเรา โอโฮ! มันมหัศจรรย์ แค่งบนี้แหละ ถ้าเป็นสัมมาสมาธินะ แต่โดยสามัญสำนึกของมนุษย์สามัญสำนึกใจ เวลาปฏิบัติกันก็ว่างๆ สบายๆ มันสามัญสำนึกของมนุษย์ ไม่ใช่สัมมาสมาธิ

สัมมาสมาธิ เห็นไหม ดูลิ ในปาราชิก ๔ นี้ อวดอุตตริมนุสสธรรม ธรรมที่เหนือมนุษย์ ตั้งแต่ฉาน ตั้งแต่ปฐมฉาน ทุตติฉาน ตติยฉาน จตุตถฉาน อากาธานัญญาตนะ ตั้งแต่ฉานสมาบัติขึ้นไป ถ้าไม่มีอยู่ในตอนนี้แล้วอวดเป็นปาราชิก ปาราชิกนะ เริ่มต้นจากฉานนะ จากฉาน ๔ นี้ไง แล้วจิตมันสงบมันก็เข้าฉาน ดูลิ มันเหนือมนุษย์ไหม มันเหนือมนุษย์หรือมันอวดอุตตริมนุสสธรรม ธรรมที่เหนือมนุษย์ไหม มนุษย์ทำไม่ได้ไง

แต่ในปัจจุบันนี้ปฏิบัติโง่ๆ ปฏิบัติโง่ๆ ว่างๆ ว่างๆ ว่างๆ ใครก็พูดได้ หนังสือสร้างได้ดีกว่า ละครที่วัดตอนนี้มันสร้างมหัศจรรย์กว่า แล้วมันได้อะไร มันเป็นเรื่องของโลก ฉานโลกีย์ ฉานโลกีย์เรื่องของโลกๆ ทั้งนั้น

แต่ถ้าเราจะเป็นความจริงของเราละ หายใจเข้าก็นึกพุท หายใจออกนึกโธ มันเป็นปัจจุตัง เป็นสันทิฎฐิโก ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายกให้สันทิฎฐิโก ให้รู้จริงเห็นจริงตามความเป็นจริงของในใจดวงนั้น ใจที่เป็นรู้จริงตามความเป็นจริงอันนั้น แล้วต้องตามเป็นจริง ตามเป็นจริงก็มีชฌิมาปฏิบัติ

ถ้ามันไม่เป็นตามความจริงอรรถกถาญาณุโยค กามสุขัลลิกานุโยค ผู้ที่สมบุกสมบันขึ้นไปจนไม่ได้ผลตามความเป็นจริง อรรถกถาญาณุโยค ผู้ที่เคลิบเคลิ้มหลงใหลไปกับปฏิบัติโง่ๆ มันก็เป็นกามสุขัลลิกานุโยค นี่ปฏิบัติสุข ปฏิบัติสบาย ปฏิบัติเพื่อความปรารถนาของตน ใอันนั้นนะนั่นนะกามสุขัลลิกานุโยค

มชฌิมาปฏิบัติ มชฌิมาปฏิบัติที่ความเป็นจริงความสมดุขของจิต แล้วจิตแต่ละดวงที่มันสร้างอำนาจมาแตกต่างกัน แล้วมันจะต้องมีมรรค มีมรรคคือสัมมาทิฎฐิ ความเห็นถูกต้องดีงาม การปฏิบัติถูกต้องชอบธรรม สติชอบ ปัญญาชอบ สมาธิชอบ สมาธิ

ชอบและสมาธิไม่ชอบ สมาธิที่ไม่ชอบก็เป็นที่ว่างๆ ว่างๆ ปฏิบัติโง่ๆ นั้นแหละ เป็นมิจจาสมาธิ ต่างหาก มันว่างๆ เป็นมิจจา มิจจาคือพ้นออกไปจากมรรค พ้นออกไปจากความเป็นจริง มันเข้าสู่ความเป็นจริงเป็นไปไม่ได้

แต่ถ้าเป็นสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิสมาธิที่ถูกต้องดีงาม สมาธิที่ถูกต้องดีงามคือ พุทโธๆ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ จิตมันสงบลงโดยไม่ยึดมั่นถือมั่น แต่! แต่มีสติรู้ตัว มีสติควบคุมดูแล มีสติควบคุมดูแลมันจะพิจารณาไปทางใดก็ได้ มันจะพิจารณาไปทางใดก็ได้นะ ถ้ามีกำลังทำความสงบบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า เห็นไหม ทำความสงบบ่อยครั้งเข้าจนเป็นสมาธิ พอเป็นสมาธิคือจิตตั้งมั่น

คนที่จิตตั้งมั่น เห็นไหม อย่างเรานี่เรามีกำลัง เราทำสิ่งใดเราก็กทำพอสมกำลังของเรา แต่งานที่มันหนักหนาสาหัสเกินกำลังของเรา เราทำไม่ได้ นี่จิตตั้งมั่นๆ ตั้งมั่นมากน้อยแค่ไหน ตั้งมั่นในฐานะอะไร ตั้งมั่นว่าจะทำอะไร ตั้งมั่นเพื่อตัวเองก็ตั้งมั่นได้ ตั้งมั่นโดยไม่ต้องทำอะไรก็ตั้งมั่นได้ แต่ถ้าตั้งมั่นแล้วจะยกของหอบของอาบเหงื่อต่างน้ำเพื่อเข้าไปวิปัสสนาเนี่ย มันตั้งมั่นแค่ไหน มันตั้งมั่นยังไง การตั้งมั่นของมันมันก็มีระดับของมัน ว่าระดับควรทำมากน้อยแค่ไหน ถ้าทำมากน้อยแค่ไหนนี้มันจะพัฒนาของมันขึ้นไป

ถ้าพัฒนาของมันขึ้นไป เวลาครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติ สติ มหาสติ สมาธิ ปัญญา มหาปัญญา นี่มันจะมีปัญญา มหาปัญญา ปัญญาที่ลึกซึ้งที่ว่าลึกซึ้งๆ นี่เวลามันมหัศจรรย์ขึ้นไปมันมากกว่านี้ มากกว่านี้จนงง มันเป็นไปได้ยังไงๆ แต่! แต่มันเก็บไว้ในใจ ใจในใจเพราะอะไร เพราะเวลาประพฤติปฏิบัติ ถ้ามีครูบาอาจารย์นะ เวลาสนทนาธรรมคือไปสังฆธรรมะกับครูบาอาจารย์ ท่านฟังแล้วท่านเอ้อ! ท่านตกใจเลยนะ ท่านตกใจเพราะอะไร ท่านตกใจเพราะเออเนี่ยๆ ทำได้จริง เพราะคนทำได้จริงมันหายากใจ ของจริงมันหายาก ของจริงมันหาได้น้อย ถ้ามันหาได้น้อยนะ แต่คนส่วนใหญ่แล้วนี่มันพูดโดยผสมกับสัญญา มันปนไปกับสัญญา สังขารที่มันคิดมันปรุงมันแต่งมันพูดของมันไปสัพเพเหระ

มนุษย์เป็นสัตว์ประหลาด พูดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง คิดอย่างหนึ่ง นี่มนุษย์เป็นสัตว์ประหลาด เออธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตั้งเป็นโจทย์แล้วก็คิดให้มันแตกแขนงออกไป มันก็เป็นเรื่องความคิดทั้งนั้นนะ นี่ครูบาอาจารย์ท่านฟังจนเบื่อ ฟังแล้วฟังเล่า ฟังแล้วฟังเล่ามันก็เหมือนฟังทางโลกเขานะ ทางโลกก็การศึกษาทางโลก เห็นไหม โลกเจริญด้วยปัญญาๆ ปัญญาอย่างนั้นก็ปัญญาจะเผยแผ่ ปัญญาจะสั่งสอนคนอื่น แต่ไม่สอนตัวเอง แล้วตัวเองก็รู้ไม่ได้ด้วย แล้วตัวเองรู้ไม่ได้

พิชภัยมันอยู่ในใจ พิชภัยที่มันทำออกมา เห็นไหม พิช ถ้าเป็นสัมมาทิฐิความเห็น ถูกต้องดีงามก็ช่วยเหลือเจือจานโลกด้วยถูกต้องดีงาม ถ้าพิชภัยของเรามันขึ้นมาอยู่ในใจ มันจะได้อะไร มันจะคิดยังไงก่อนใจ คิดเพื่อตนเองก่อนใจ โมฆบุรุษตายเพราะลาภ ตายเพราะสักการะของคน เผยแผ่ธรรมๆ มีลาภมีสักการะขึ้นมา นี่ โมฆบุรุษตายเพราะลาภ ตายเพราะสักการะใจ

แต่ถ้าเป็นสัจจะความจริง ถ้ามีสัจจะความจริงมันจะย้อนกลับมาภายในทั้งหมด ในเมื่อจิตใจของสัตว์โลกมีความสำคัญที่สุด ถ้ามีความสำคัญที่สุด สิ่งนั้นมันจะมีความสำคัญสิ่งใด ถ้ามีความสำคัญสิ่งใดนะ มันอยู่ที่จริตนิสัยของคน อยู่ที่อำนาจวาสนาของคน พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม สอนพระปุลณมันตานีบุตรองค์เดียว แล้วท่านอยู่ในป่าในเขาเลย นี่เป็นสงฆ์องค์แรกของโลกด้วย ในเมื่อจริตนิสัยของท่านๆ ชอบของท่านอย่างนั้น ท่านชอบของท่านอย่างนั้น ท่านมีความสุขความสบายของท่านอย่างนั้น

เวลาคนที่ เป็น พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ ท่านก็สร้างอำนาจวาสนาของท่านมา คำว่าสร้างอำนาจวาสนาเห็นไหม เพราะว่าสร้างสมมา ประารถมาเป็นพระอัครสาวกเบื้องซ้าย เบื้องขวาจะต้องสร้างอำนาจวาสนาบาร์มีมา ฉะนั้น เวลาเกิดเป็นพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ จะเป็นบุตรเศรษฐีที่ออกเที่ยวอยู่นะ นั่นนะเวลามันเบื่อหน่ายขึ้นมาอยากออกบวช ออกบวชมาประพฤติปฏิบัติก็โพลไปเจอสัจจะ เวลาสัจจะสอน เพราะคนมีปัญหาไข่นั้นก็ไม่ไข่ ไข่ก็ไม่ใช่ ไม่ใช่ก็ไม่ใช่ ไม่ใช่ก็ไม่ใช่ มันก็เหมือนกลางของศูนย์กลาง แล้วกลางตรงไหนก็ไม่รู้ นี่ก็ทำไปนะ เขารู้เท่าได้หมด แล้วมันไม่จบ มันไม่จบ ไม่ใช่คือไม่ใช่ ในไม่ใช่ก็ไม่ใช่

ปรึกษากันเลย ถ้าเราเจอครูบาอาจารย์เราต้องสัญญากันนะ อย่าทิ้งกันนะ เราต้องบอกกัน พระสารีบุตรไปเจอพระอัสสชิบิณฑบาตอยู่ คนมีปัญหาเห็นการกิริยาก้าวเดินอย่างนั้น นี่รอกจนพระอัสสชิฉันอาหารเสร็จ เข้าไปกราบถาม เรียนถามธรรมะไง นี่พระอรหันต์ไม่โม้ไม่โอ้อวดใจ

“เราฟังบวชใหม่ เราฟังปฏิบัติมาใหม่ ๆ เราปฏิบัติมาใหม่ ๆ”

“อาจารย์ใครสอน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนยังไง”

“องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนไว้ สอนว่าธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ถ้าจะดับธรรมคือดับความทุกข์ความยาก ต้องไปดับที่เหตุ นั้น ต้องไปดับที่เหตุ นั้นนะ”

ไม่ใช่ ไม่ใช่ก็คือไม่ใช่ นะ ไม่ใช่ก็คือไม่ใช่ ใ้มันมีผล มันต้องสาวไปหาเหตุ แล้วเหตุ

มันอยู่ที่ไหน พอสาวขึ้นไปเป็นพระโสดาบัน พอพระโสดาบัน เห็นไหม เวลาไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะว่าจะไปบวชกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ นี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “อัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวาของเรามาแล้ว” ท่านพูดแต่ท่านยังไม่ได้ตั้ง

ฉะนั้น เวลาสอนพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ จนเป็นพระอรหันต์ทั้งหมดแล้ว เวลาประกาศกลางท่ามกลางสงฆ์ ตั้งพระโมคคัลลานะพระสารีบุตรเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา ทำไมไม่ตั้งพระอัญญาโกณฑิญฺญะล่ะ พระอัญญาโกณฑิญฺญะเป็นพีใหญ่ เป็นสงฆ์องค์แรกของโลก นี่พระอัญญาโกณฑิญฺญะมีความปรารถนาอย่างนั้น มีความชอบอย่างนั้น ท่านอยู่ในป่าของท่าน เวลาท่านจะนิพพานมาลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฝ่าย้อมด้วยสีหินแดง ออกมาจากป่า นี่พระไม่รู้เลย จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องเตือนนะ นั่นนะพีใหญ่ นะ นั่นสงฆ์องค์แรกของโลกนะ

แต่ท่านมีความปรารถนาอย่างนั้น นี่อำนาจวาสนาของคน พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะท่านปรารถนาของท่านมา ท่านปรารถนาของท่าน เพราะท่านปรารถนาของท่าน ท่านสร้างบารมีมา คำว่า “สร้างบารมีมา” เห็นไหม สร้างบารมีมา เพราะสร้างมามันถึงมีปัญหาสร้างมามันถึงมีอำนาจวาสนา เพราะสร้างมามันถึงจำแนกแจกธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาพระฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วไม่เข้าใจ ไปถามพระสารีบุตร พระสารีบุตรก็แจกแจงให้ฟัง พอเข้าใจแล้วนี่ก็ยังคงกลางแครงใจ กลับมาถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าพระสารีบุตรนะแจกแจงว่าอย่างไร

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก ถ้าเราแจกแจงเราก็แจกแจงแบบพระสารีบุตรนี่แหละ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารับรองๆ นะ รับรองเพราะจิตใจของท่านๆ ด้วยอำนาจวาสนาของท่าน นี่ไง เพราะทำมาๆ ของเขาทำมา ของเขาได้สร้างสมบุญญาธิการมาแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็พยากรณ์อย่างนั้น ตัดสินอย่างนั้น ตัดสินสมบัติของเขา แต่พระหาว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าลำเอียงไง ว่านี่ดูสิไม่ตั้งพระอัญญาโกณฑิญฺญะ ไปตั้งพระโมคคัลลานะ พระสารีบุตร

เพราะพระโมคคัลลานะ พระสารีบุตรเขาทำของเขา มา เขาทำของเขา มา เขาก็ถึงมีปัญหาของเขา เขามีปฏิภาณไหวพริบของเขา เขาแจกแจงธรรมะด้วยความสามารถของเขา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้ทำอะไรเลย เพียงแต่ชี้ไปตามความเป็นจริง ความเป็นจริงมันเป็นความจริงของพระโมคคัลลานะ พระสารีบุตร ท่านสร้างของท่านมา เพราะท่านสร้างของท่านมาท่านถึงมีปัญหาอย่างนั้น ท่านถึงทำประโยชน์ได้อย่างนั้น เพราะทำ

ประโยชน์ได้อย่างนั้น ท่านก็ชี้ตามนั้นๆ ตามนั้น แต่พระที่ไม่มีสติปัญญา ก็บอกว่าลำเอียงๆ ใจ นี้ใจของเขาทำของเขา

แต่ของเราละ เขาทำของเขา มา นี้เขาปฏิบัติได้ เขาทำได้ๆ เขาทำของเขา มาเขาถึงได้ อย่างนั้น ใจของเรา เราได้ นี้เราได้ชีวิตนี้มาก็มีค่าแล้ว แล้วเรายังได้โอกาส เราได้โอกาส เพราะอะไร เพราะเรามาบวชเป็นพระ เราบวชเป็นพระ เห็นไหม เข้าขึ้นมาบิณฑบาต บิณฑบาตนี้เลี้ยงชีพด้วยปัสั้แข่ง เลี้ยงชีพด้วยปัสั้แข่งนี้เลี้ยงชีวิตนี้ไว้ทำไม เลี้ยงชีวิตนี้ไว้เพื่อ ประพฤติปฏิบัติ แล้วประพฤติปฏิบัติทำไม ก็ปฏิบัติจะเอาคุณธรรมอย่างนี้ ปฏิบัติที่จะพ้น จากทุกข์นี้ หัวใจเป็นทุกข์ใหม่

เวลาเขาอุปัฏฐากอุปถัมภ์ขึ้นมา นี้ เขาส่งเสริม เขาตั้งงามไปหมดละ เขาส่งเสริมๆ ทำไม เขาส่งเสริม เขาต้องการบุญกุศลของเขา เขาทำของเขา เขามีปัญญาของเขา เขาทำเพื่อ บุญกุศลของเขา นี้พระในสมัยพุทธกาลบิณฑบาตแล้ว ทำกัฏฐกิจเสร็จแล้ว ผู้ที่ได้ฌานก็เข้าสู่ โคนไม้ก็เข้าฌานสมาบัติของตน ผู้ที่ทำกัฏฐกิจแล้วเข้าสู่โคนไม้ ผู้ที่ใช้ไสตปาตติมรรคก็ใช้ ปัญญาใคร่ครวญในคุณธรรมของตน ผู้ที่ได้สัทธาคามรรค ได้อโนคามิมรรค อรหัตมรรคก็ ใคร่ครวญในคุณธรรมของตน ผู้ที่ชำระล้างกิเลสสิ้นเป็นพระอรหันต์แล้วก็อยู่ในคุณธรรม วิหารธรรม นี้จิตใจอยู่ในคุณธรรม ไตร่ตรองใคร่ครวญธรรม

หลวงตาท่านบอกว่า เวลาท่านเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา กิ่งของธรรมนะ จับกิ่งจับ ใบมาพิจารณาแยกแยะเพื่อให้หัวใจมันผ่องแผ้ว ดูลิ พระอรหันต์ท่านยังพิจารณาของท่าน ท่านปฏิบัติของท่านเพื่อวิหารธรรมเพื่อความสุข มันก็สุขอยู่แล้ว มันไม่มีปัญหาในใจหรอก แต่ในเมื่อสอุปาทิเสสนิพพานยังมีร่างกายนี้อยู่ ยังมีธาตุ ๔ นี้อยู่ เห็นไหม ธาตุ ๔ และขันธ ๕ เป็นภาระเป็นหน้าที่ก็บริหารจัดการให้มันสุขสมบูรณ์ แข็งแรง สะดวก สบาย ก็ทำของเขา

นี่ใจ เพื่อปฏิบัติได้แล้วมันก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งเขาปฏิบัติได้ๆ ใจเราได้ ปฏิบัตินะ ปฏิบัติได้ เขาปฏิบัติแล้ว วันนี้นี้วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ท่านปฏิบัติได้แล้ว ท่านเป็นพระอรหันต์ของท่าน เป็นยืนยัน ยืนยันเอหิภิกขุท้องถิ่น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบวชให้ แต่เวลาศานามันเจริญออกงามขึ้นไป เห็นไหม การ บวชก็บวชโดยถึงรัตนตรัย แล้วพอมากขึ้นก็บวชโดยญัตติจตุตถกรรม จนมาเป็นถึงใน ปัจจุบันนี้

การบวชอย่างนี้บวชมาเป็นสมมุติสงฆ์ ถ้าบวชเป็นสมมุติสงฆ์ บวชมาๆ เพื่อมีโอกาส ปฏิบัติ เพื่อมีโอกาสปฏิบัติ นี้ครูบาอาจารย์เวลาท่านเป็นจริงนะ เวลาท่านโกนหัวของท่าน

ผมท่านตกท่านเป็นพระโสดาบันเลย นี่อันนั้นเป็นอำนาจวาสนา ท่านทำของท่านมา ใครทำมาอย่างใดได้อย่างนั้น ถ้าทำมาแล้ว เห็นไหม มันเกิดเขาวนเกิดปัญญา

ดูสิ พระอรหันต์ นี่เดวิดโซ สุกขวิปัสสโก นี่ฉกปัญญาที่ว่ามีสติมีปัญญามาก ที่ทำมาอย่างนั้นเพราะอะไร เพราะว่ามันด้วยอำนาจวาสนาของท่าน ท่านทำของท่านมา ท่านมีสติปัญญาของท่านมา นี่ท่านทำประโยชน์ ประโยชน์อย่างนั้น ไอ้ของเราเรามีโอกาสได้ปฏิบัติเราชวนชายของเรา เราทำชวนชายของเราละ จิตถ้ามันสงบเข้ามามันจะเป็นประโยชน์กับเรา เป็นประโยชน์กับเราคือมันไม่มีพินไม่มีไฟเผาตัวเอง ถ้าไม่มีพินไม่มีไฟเผาตัวเอง เห็นไหม มันอยู่ได้ยังไง

เวลาคนทางโลกเขาปรารถนาสิ่งใด ตัดหาความทะยานอยากเขาบีบคั้นอย่างใด เขาก็หาสิ่งนั้นตอบสนองๆ นี่ไง ตัดหาอันฝั่งไม่มีวันจบวันสิ้น ไม่มีวันจบหรรอก ทะเลถมไม่เต็ม หรรอก ทะเลนี้ถมยังงี้ก็ไม่เต็ม นี่มันยังงี้มันถมไม่มีที่สิ้นสุด กิเลสตัดหาความทะยานของคนมันยิ่งกว่านั้น แล้วมันจะเอาอะไรไปถมเต็ม ฉะนั้นเราจะหาความสุขทางโลกหาจนตายหาไม่เจอ ได้ ๕ อยากได้ ๑๐ ได้ ๑๐ อยากได้ ๑๐๐ ได้ ๑๐๐ อยากได้ ๑,๐๐๐ มันอยากได้ไปเรื่อย ไม่มีวันจบหรรอก

แต่ถ้าเราทำของเรา ชักพินออกๆ ใจ พุทโธ พุทโธ พุทโธ นี่ถมให้มันเต็ม ถมหัวใจนี้ให้เต็ม เวลาเป็นสัมมาสมาธินี้ น้ำล้นฝั่ง น้ำล้นแก้ว มันก็ได้ในแก้วนั้นนะ เวลาถ้ามันมากขึ้น มันก็ล้นออกไป ถ้ามันอยู่ในแก้วนั้นมันก็เป็นสมาธิที่สมบูรณ์ แต่ถ้ามันไม่ได้ทำต่อเนื่องเห็นไหม น้ำนั้นจะระเหยหมดเหลือแต่แก้วเปล่าๆ เหลือแต่แก้วเปล่าๆ ก็อยู่ร่างกายนี้ใจ เหลือแต่โครงสร้าง หัวใจไม่รู้หายไปไหน เหลือแต่ร่างกายนี้ แต่ความเร่าร้อนนี้

แต่ถ้าเป็นธรรม สัมมาสมาธินี้ เห็นไหม น้ำล้นฝั่งๆ อยู่อย่างนั้นนะ ถ้ามันฝึกใช้ปัญญา ปัญญาที่สัมมาสมาธิเป็นพื้นฐาน ถ้าสัมมาสมาธิเป็นพื้นฐาน นี่สมถกรรมฐานฐานที่ตั้งแห่งการงาน น้อมระลึกไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม นี่เห็นของมัน ถ้าเห็นของมัน ทำไมต้องไปเห็นของมันล่ะ เห็นมันเพราะว่ามันเป็นสิ่งที่มันยกย่อนอยู่ในใจของเรา สิ่งของมันผูกพันในใจมันมีกิเลสกับมีธรรม ถ้ามีธรรมนี่คนจิตใจที่สูงส่ง ถ้าพิจารณาลึกลับแล้ว เขาว่างของเขาได้ แต่มันก็เป็นเรื่องของปุถุชนใจ

แต่ถ้ามันทำความสงบของใจเข้ามา พอใจสงบแล้วนี่ยกขึ้นเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมเป็นความจริง ระหว่างกิเลสกับธรรมนี้ ถ้ากิเลสๆ มันทำให้เสื่อมสภาพนั้นไป กิเลสทำให้เราปฏิบัติไม่ได้ ถ้าเป็นธรรม เป็นธรรมพิจารณา เวลามันพิจารณา เห็นไหม ดูสิ

ปุถุชนของเขา เวลาจิตใจเขาสูงส่ง เขาเห็นแล้วนี่เขายังรักษาจิตใจของเขาสงบได้ แต่ถ้าจิตเราสงบแล้ว จิตสงบแล้ว เห็นไหม เวลาไปเห็นมันเป็นธรรม เป็นธรรมเพราะอะไร

เป็นธรรมเพราะว่าจิต จิตนี้เป็นได้หลากหลายนัก เวลามันคิดร้ายคิดได้มหาศาล เวลามันคิดดีก็คิดได้มหาศาล แต่คิดร้ายคิดดีนั้นผลมันตกผลึกมามันก็เป็นบุญกุศล แต่ถ้าจิตสงบแล้ว จิตสงบแล้วตัวมันเป็นสมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริงนะ มันเป็นระหว่างกิเลสกับธรรมที่มันต่อสู้กันในสมถกรรมฐานฐานที่ตั้งแห่งการงาน คือเกิดในจิต เกิดบนจิต

พอจิตมันพิจารณากัน จิตนี้มันมหัศจรรย์นัก จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ จิตนี้เพราะมีวิชา มีความไม่รู้ มันถึงได้ไปเกิด เวียนตายเวียนเกิด เวลามันจิตสงบแล้ว ด้วยเราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพุทธศาสนา แล้วเราเกิดมานี้ เห็นไหม เราบวชเป็นพระ เป็นพระนี่พระปฏิบัติใจ เวลาจิตมันสงบแล้ว จิตสงบแล้วจิตของเรายกขึ้นสู่วิปัสสนา นี่มันระหว่างกิเลสกับธรรมมันต่อสู้กัน คำว่า “ต่อสู้กัน” ถ้ามันเป็นธรรมมันก็จะไปธรรมจักร ตำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ระวังชอบ ปัญญาชอบ ความชอบธรรมมันแยกแยะของมัน

เวลามันเสื่อม เวลามันเสื่อมมันเป็นกิเลสค้นหาความทะยานอยาก เวลามันเสื่อมมันมีแต่ความเร่าร้อนมันบีบคั้นหัวใจให้ไหม มันบีบคั้นนะ เห็นไหม ปฏิบัตินี่จะเป็นจะตายยังไม่รู้ละ ดูสติปฏิบัตินะ คนอื่นเขาปฏิบัติกันเขาพ้นไปแล้ว เรานี้จะเป็นจะตายนะ เวลากิเลสมันฟูขึ้นมา ระหว่างกิเลสกับธรรมมันต่อสู้กัน เพราะต่อสู้กันบนหัวใจนี้ ถ้ามันเสื่อมมันก็เสื่อมมาจากจิตใจ แต่มันเข้าไปสู่สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน มันไปสู่ที่จิตแล้ว เวลายกขึ้นสู่วิปัสสนา เห็นไหม ถ้าเราปฏิบัติได้ ปฏิบัติได้ แต่เราปฏิบัติ เราได้ปฏิบัติ เรามีโอกาสแล้วนี่เราจะทำความจริงได้หรือไม่

แต่ถ้ามันปฏิบัติได้มันได้สมาธิ ปฏิบัติสมาธิได้ก็ประพฤติปฏิบัติสมาธิได้ แล้วถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนา เห็นไหม เราวิปัสสนาได้ วิปัสสนาได้ วิปัสสนาต่อเนื่องไปนี่ เวลามันตักคปทานมันปล่อยวางๆ ปล่อยวางถ้าเรามีสติมีปัญญา เราก็ไล่ต้อนเข้าไป เวลามันปล่อยออกมานี้เวลามีครูบาอาจารย์ท่านจะบอกว่า “ให้ทรงไว้ ให้ทรงสัมมาสมาธิไว้ ให้ทรงคุณธรรมที่เรารู้นี้ไว้ แล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนาต่อเนื่องไปๆ”

พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ถ้ามันปล่อยวางหรือมันตักคปทานชั่วครว ชั่วครวนี่ก็ชั่วครวด้วยกำลังของการพิสูจน์ตรวจสอบกัน พิสูจน์ตรวจสอบด้วยสัมมาสมาธิ ด้วยสัมมาปัญญา ด้วยมรรค ด้วยผลของการปฏิบัติ วิปัสสนาขนาดไหนมันก็ปล่อยวางๆ การปล่อยวาง

อย่างนี้ เห็นไหม กิเลสนี้มันแก่นของกิเลสมันเหนียวแน่นนัก วิปัสสนาด้วยกำลัง กำลัง เห็นไหม มันไม่มีใครส่งเสียบึงไฉ ไม่มีใครจะมาช่วยเหลือ

ระหว่างกิเลสกับธรรม ระหว่างศีล สมาธิ ปัญญา ในหัวใจของเราฟาดฟันอยู่ กิเลสกับธรรม เห็นไหม มันเป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันตภิฎฐิโก มันเป็นจริตนีสัย ถ้าจริตนีสัยของคนทีมนุ่มนวลอ่อนหวาน เวลาประพฤติปฏิบัติไปมันก็นุ่มนวล เห็นไหม เวลาคนที่ปฏิบัติที่มันหยาบ มันคึกคะนอง มันก็ต้องต่อสู้กันด้วยกิเลส ต่อสู้กันด้วยศีล สมาธิ ปัญญาที่เข้มแข็งและนุ่มนวล เวลาพลิกแพลง เข้มแข็งให้มันเข้มแข็ง ให้กัด ให้พิจารณาให้มันหยุดนิ่งได้

แล้วเวลาพิจารณาไป พิจารณาหาเหตุผล ดูความนุ่มนวล ความเข้มแข็ง กำลัง ความเข้มแข็ง ความนุ่มนวล นุ่มนวลด้วยปัญญา ด้วยการแยกแยะ ด้วยความรอบคอบ เวลามันปล่อยวางไป พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ การพิจารณา เห็นไหม ระหว่างการกระทำนี้ นักปฏิบัติ เวลามีโอกาสปฏิบัติ เขาปฏิบัติเพื่อความเข้มข้น เพื่อสัจธรรม เพื่อมรรคเพื่อผลในหัวใจ จิตใจนี้มันเวียนว่ายตายเกิดในวิญญูะ

จิตใจนี้เป็นได้หลากหลายนัก จิตใจนี้เวลาดีก็ดีนี้หนักหนา เวลาร้ายก็ร้ายหนักหนา เวลาประพฤติปฏิบัติเข้าไปมันเกิดสัจธรรม เกิดคุณธรรม มันเกิดจากการกระทำของเรา เห็นไหม ศีล สมาธิ ปัญญาไปซื้อที่ไหน ครูบาอาจารย์ที่ไหนจะทำให้ ไปสั่งโรงงานให้ทำก็ไม่มี สติก็ต้องฝึกหัดขึ้นมา สมาธิก็ทำขึ้นมาของเราเอง

แล้วถ้าเกิดปัญญาขึ้นมา เวลามันสมดุลขึ้นไปนี้มรรคมันเคลื่อนไปมันหมุนไปธรรมจักรมันหมุน เราเห็นปัญญากัน เราเห็นศีล สมาธิ ปัญญาในใจของเรามันขับเคลื่อนไป โอโฮ! ทำไมคนคนหนึ่งมันทำได้ขนาดนี้ ทำไมคนคนหนึ่งทำได้ขนาดนี้ มันก็โอโฮๆ อยู่ นั่นนะ โอโฮจบแล้วกิเลสมันก็ฟูแล้ว โอโฮแล้วสติมันก็วางแล้ว มันก็ปล่อยแล้ว มันก็พุ่งเข้าไปใส่แล้ว พุ่งเข้าไปใส่ เราก็ต้องกลับไปพิจารณามันอีก ซ้ำมันอีก เห็นไหม นี่ทำให้มีความละเอียดนะ อย่าปล่อยช่องไฟ อย่าปล่อยให้มันมีโอกาสเลยละ

ซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ ของเราอยู่อย่างนั้นนะ เราไม่ต้องไปเทียบกับใคร เวลาเขามาพูดถึงเรื่องมรรคเรื่องผลของเขานี้มันเป็นจินตนาการของเขา ทำไมเราต้องไปสนใจกับความจินตนาการอันนั้น เราสนใจความจริงของเราต่างหากละ เราสนใจที่มันเป็นนะ กิเลสในหัวใจนี้ที่มันเป็นนะ มันว่างๆ ว่างๆ พอมันพิจารณาแล้วมันปล่อยวางแล้ว เราคลายออกจากปฏิบัติแล้ว แล้วเราก็มาทบทวน เราได้อะไร? มันจริงหรือเปล่า สงสัย สงสัยแล้ว

เวลาปฏิบัติอยู่ที่แค่นั้นแหละ เวลาออกมาแล้วมันก็สงสัย แต่ถ้าเราพิจารณาซ้ำๆ ไป

เวลาจะซำขึ้นไปนี่ มันจะสงสัยแล้วจะเอาขึ้นไป ไปไม่ได้แล้ว เพราะสงสัยมันขยายตัว เหมือนกิเลสมันได้เชื้อ พอมันจุดติดนะ ทำให้ลุ่มลุกคลุกคลานเลย แต่พอแก้ความสงสัย สงสัยไม่สงสัยวางไว้ เราจะกลับไปสู่ความสงบ เราจะยกขึ้นสู่วิปัสสนา ทำซ้ำๆ เข้าไป เวลามันขาด! กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ จิตนี้แยกออกไปคนละทวีปเลย สังโยชน์นี้ขาดออกไปเลย

นี่เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกให้มนุษย์เรามีความเมตตาต่อกัน มีความเห็นใจต่อกัน อย่าทำร้ายกัน อย่าเบียดเบียนกัน แต่การทำลายถ้าเป็นการฆ่ากิเลส องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสรรเสริญ แต่อย่างอื่นไม่สรรเสริญเลยนะ มีการกระทบกระทั่งกัน มีการเห็นแก่ตัว มีการเบียดเบียนกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่สรรเสริญเลย แล้วติเตียนด้วย ติเตียนว่าไม่เห็นแต่น้ำใจต่อกัน ไม่มีน้ำใจต่อกัน ไม่มีสติปัญญาช่วยเหลือกัน ไม่มีการเอื้อเฟื้อต่อกัน ไม่มีความอารีอ่อนน้อมต่อกัน ท่านติหมดเลย

แต่เวลาระหว่างสังฆกรรม มรรคกับกิเลสที่มันทำลายกันที่มันต่อสู้กัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสรรเสริญ สรรเสริญนะ เพราะอะไร เพราะเวลาพระโมคคัลลานะพิจารณาพระโมคคัลลานะเป็นพระโสดาบัน มาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาขอบวชแล้วมาประพฤติปฏิบัติ เวลาว่างเหงาหาวนอน เห็นไหม นี่พระโสดาบันนะ เวลาพิจารณาไปนะ สัปหงกโงกวง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาโดยฤทธิ์เลย ตรีกในธรรม ให้ตรีกในธรรม ให้แหงนหน้าดูดาว ให้เอาน้ำลูบหน้า ถ้ามันง่วงนอนก็นอนซะ นอนเลย ตื่นมาแล้วไปปฏิบัติต่อ นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปโดยฤทธิ์เลย

นี่ไง เวลาที่ระหว่างกิเลสกับธรรมมันต่อสู้กันในใจ มันต่อสู้กันมันกระทำของมัน เห็นไหม มันปัจจัดตั้ง เป็นสันทิฏฐิโก มันเกิดจากหัวใจของเราไง

วันนี้วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเพราะเป็นวันสำคัญที่เป็นวันมาฆบูชา พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอหิภิกขุบวชให้เอง สอนเอง เป็นพระอรหันต์สดๆ ร้อนๆ มีความระลึกถึง ลงใจ ลงใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ขุฎิล ๓ พี่น้องนะ ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังบูชาไฟอยู่นั้น ยังบูชาไฟอยู่นั้น แล้วระลึกแล้วนี่เห็นบุญเห็นคุณ เห็นบุญเห็นคุณ ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์อื่นก็มีความคิด

เหมือนกัน ระลึกเหมือนกัน ไม่ได้นัดหมายกันมา แล้วไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ทั้งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอีกด้วย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงโอวาทปาติโมกข์ ไม่ทำความชั่วทั้งหลายทั้งสิ้น กระทำแต่คุณงามความดี ทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว แล้วจะชำระล้างกิเลส นี่ต้นข้าวของศาสนาใด

เพราะเริ่มต้นพุทธศาสนา การบวชการเรียนยังไม่กว้างขวางออกมา แต่ขณะนั้นพระองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนามารือสัตว์ชนสัตว์ แล้วได้ผลจริงๆ ใจ ในลัทธิศาสนาใดแล้วแต่ ไม่มีศาสดาองค์ใดบัญญัติตนว่าเป็นพระอรหันต์ มีแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติตนว่าเป็นพระอรหันต์ ในสมัยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พวกพราหมณ์ พวกลัทธิต่างๆ เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมสาธุกิจ นี่โต้แย้งๆ ศาสนาพุทธมีเหตุมีผล ทุกคนเชื่อถือหมดละ สุดท้ายแล้วศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งสันติภาพ เป็นศาสนาจริง เป็นศาสนาที่แก้ไขที่หัวใจ ไม่ได้สะสม ไม่ได้ทำสิ่งใดเพื่อป้องกันตน

นี่เพราะทางโลกใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เชื่อกกรรม เรื่องเวรเรื่องกรรม เรื่องของวิญญู เรื่องของวิญญูมันเวียนว่ายตายเกิด มันหมุนเวียนของมันไป มันไม่มีสิ่งใดคงที่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเรื่องอนิจจัง สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นสิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา มันแปรสภาพแปรปรวนของมัน สรรพสิ่งในโลกนี้ธรรมะเป็นธรรมชาติ มันไม่เคยมีสิ่งใดคงที่ มันแปรปรวนของมันไปตลอด นี่ธรรมะเป็นธรรมชาติที่เขาว่าอย่างนั้น

แต่ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครูบาอาจารย์ที่เป็นพระอรหันต์ ท่านเห็นธรรมชาติ เพราะจิตใจของท่านไม่เป็นเช่นนั้น ไม่มีการแปรปรวน ไม่มีการเคลื่อนไหว เป็นอกุปปธรรม เป็นธรรมแท้ๆ เป็นหลักของศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบตรนี้ “เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรม กราบธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังกราบธรรมะอันนี้ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้รู้ค้นด้วยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง เอวัง

